

Mobilisering til mer forskningsbasert innovasjon i Nordland - MoNo

Kvalitet (Excellence)

Utlysningsrelevans

Nordland har et næringsliv som går veldig godt og de store næringslivsmotorene industri, reiseliv og fiskeri og havbruk er eksportrettet. I 2018 omsatte næringslivet i Nordland for 5% av fastlandsøkonomien og eksporterte varer for 8%. Samtidig er situasjonen at bedriftene i Nordland i liten grad investerer i forskning som metode for innovasjon og utvikling. I forskningsrådet samlede bevilgning til fylkene for 2019 ligger Nordland nederst med snau 1,2 % av den samlede bevilgningen.

Det betyr ikke at dette næringslivet ikke er innovativt, men er heller et bilde på at det ikke har en «kultur» for innovasjon gjennom forskningssamarbeid. Det er færre i Nordland med lengre høyere utdanning og andelen forskerårsverk i næringslivet med master eller ph.d. er lavere enn landsgjennomsnittet. Det er få forsknings og utdanningsmiljø i fylket og det er ofte lange avstander mellom næringslivet og relevante FoU ressurser. I Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 heter det at bedrifter som har forskningskompetente medarbeidere, i større grad enn andre etterspør og iverksetter FoU på eget initiativ.

Det er derfor stort behov for tilretteleggende tiltak og aktivitet som mobiliserer næringslivet til mer forskning. Nordland fylkeskommune (Nfk) har prioritert dette FORREGION-prosjektet for å utvikle og styrke næringslivets evne til forskningsbasert innovasjon, konkurransekraft og verdiskaping i fire næringsmiljø.

Regionens behov for utvikling og metoder for omstilling er beskrevet i *FoU-strategi for Nordland og Innovasjonsstrategi for Nordland*. Gjennom innovasjonsstrategien er det satt fokus på å utvikle innovasjonssystemet og modne bedriftene for mer forskningsbasert innovasjon. I Smart regional spesialisering er utvikling av bedriftssamarbeid og klynger identifisert som en forutsetning for løfte innovasjonsarbeidet i bedriftene og skape grunnlag for klatring i verdikjeder, og koblinger mot globale verdikjeder. I MoNo har vi valgt ut fire næringsmiljø som ressursene skal rettes mot. Den kortsiktige ambisjonen er å gi bedriftene og klyngene verktøy for utvikling som møter deres ulike behov. Den langsiktige ambisjonen er å utvikle det regionale innovasjonssystemet og øke omfanget av forskningsbasert innovasjon gjennom utvikling på tvers av disse næringsmiljøene.

Bakgrunn og behov

Fire næringsmiljø¹ er prioritert i prosjektet. Disse er valgt ut fra egne beskrivelser av behov, nytte og merverdi ved en dedikert meglerressurs. De fire klyngene er; Betongklyngen N3C, bedriftsnettverket Algenettverk Nord AS, prosjektet Blågrønt innovasjonssenter Nord (BGINN) og Industriklyngen ACT. ACT har søkt om videreføring som Arena Pro fra 2021, N3C er Arena og har ambisjoner for å søke Arena Pro høsten 2021, Algenettverk Nord AS vil søke Arena fra høsten 2021 og BGINN skal utvikle et innovasjonssenter på tvers av blå og grønn sektor, i Nordland og Trøndelag. Det overordnede målet for MoNo er å bidra til at nettverkene lykkes med ambisjoner for utvikling gjennom mobilisering til mer forskningsbasert innovasjon innad i næringsmiljøene, og samarbeidsprosjekter på tvers av næringsmiljøene. Klyngene representerer ulike næringer og utgangspunktet for forskning er ulikt. Det er også stort spenn i klyngenes modenhet og erfaring fra å samarbeide i nettverk. Det gir grunnlag å lære av hverandres erfaring og arbeidsmetoder. Klyngene er prioritert ut fra en forventning om at de har overlappende interesser og utviklingsbehov, og at det er potensial for utviklingsprosjekter på tvers av klyngene. Det er ikke skrevet samarbeidsavtale med

---

¹ Ordene klynge, bedriftsnettverk, næringsmiljø og prosjekt brukes om hverandre når jeg viser til de fire prioriterte prosjektene. Ulik status gir ulik betegnelse. Jeg har forsøkt å bruke det som passer best i sammenhengen.

disse. Klyngene vil kobles inn i prosjektet gjennom kompetansemegler. Når megler engasjeres skal det skrives samarbeidsavtale med næringsklyngene som beskriver samarbeidet. Klyngen er nærmere beskrevet i vedlegg 4-7.

Klyngene er etablert med utgangspunkt regionens næringsmiljø og er forankret i Nordland. BGINN er et samarbeid med Trøndelag og har prosjektledelse i begge fylkene. Alle klyngene har medlemsbedrifter i flere regioner. Virkeområde for meglere vil være klyngenes medlemmer, men med hovedfokus på å skape resultater i regionen. For BGINN vil målbedriftene primært være i grønn næring i Nordland.

Tabell 1. Målstruktur

Hovedmål				
Forsterke fire utvalgte næringsmiljøene gjennom målrettet kompetansemegling				
Delmål				
Delmål 1: Legg til rette for samarbeid og samhandling på tvers av næringsmiljøene	Delmål 2: Utvikle forskningsbaserte innovasjonsprosjekter i bedrifter med lite FoU-erfaring	Delmål 3 Utvikle forskningsbaserte innovasjonsprosjekter i bedrifter med lite FoU-erfaring	Delmål 4: Utvikle større FoU-prosjekt med regional, nasjonal og internasjonal finansiering	Delmål 5. Næringsmiljø
Leveranser				
2 forprosjekt FoU				
3 mobilitetsprosjekt – forsker til bedrift, studentmobilitet eller næringslivsmentor				
2 nettverksmøter				
2 fysiske samling for formidling av kompetanse, erfaring og nettverk				
2 digitale samlinger for formidling av kompetanse, erfaring og nettverk				
Mentor/ case-sparring for kompetansemeglerne				
3 større FoU prosjekter med søknad til nasjonal eller internasjonal finansiering				
Ett nytt bedriftsnettverk				

Kompetansemegling vil være det viktigste virkemidlet i prosjektet. Forprosjektet, mobilitet og nettverksmøter vil være meglernes verktøy for å utløse samarbeid, forskning og innovasjon i nettverkene og på tvers av nettverkene.

Ut over KM vil prosjektet ha begrenset med midler til prosjekttildelinger. Fra VRI og MoFI har vi erfaring med at mobilitet et nyttig verktøy som kan legge til rette for samarbeid, skape nye koblinger og utløse FoU-prosjekter. Alle typer mobilitet kan brukes. Forprosjekt reserveres for de prosjektene som ikke kan få finansiering i andre satsinger. RFF Nordland, bioteknologiprogrammet MABIT og andre skal brukes der det er mulig. Nettverksmøter kan kun brukes der klyngene selv ikke kan være arena, eller om det muliggjør aktivitet på tvers av næringsområder.

Mobilisering til nasjonale og internasjonal finansiering vil være en ambisjon for flere av næringsmiljøene. MoNo skal også bidra til klyngenes ambisjoner for FoU-prosjekt som kan adressere større utfordringer for bedriftene. For kompetansemeglerne vil tett samarbeid med forskningsrådets regionansvarlige og EU-nettverk Norland være viktige ressurser. Prosjektledelse i MoNo vil tilrettelegge samarbeid og dialog i partnerskapet som bidra til søknader til regionale, nasjonale og internasjonale FoU finansieringsordninger.

Virkning og effekter (Impact)

Resultatene og effektene fra MoNo vil være på tre nivå.

Bedriftene vil få økt kjennskap til virkemidler og mulighetene som ligger samarbeid med forskning. De vil få mulighet for å utvikle relasjoner til forskere, kunnskaps- og utviklingsmiljø. På klyngenivå vil aktivitetene for kompetansedeling, erfaring og nettverk styrke felles kompetanseplattform og legge grunnlag for samarbeid. Det er viktig at klyngelederne bli kjent med hverandres prosjekter slik at de kan se muligheter

for samarbeid på tvers av næringsfeltene. Prosjektet er designet for å utvikle det regionale innovasjonssystemet og åpne opp for samhandling og prosjekter på tvers av næringsmiljøene. En godt utviklet klynge kan i seg selv være et innovasjonssystem. MoNo skal legge til rette for at det skapes dynamikk mellom etablerte klynger som forsterke bedriftenes potensial for innovasjon og utvikling. Klyngene er på ulike modenhetsnivå. De kan derfor ha stort læringsutbytte av å bli kjent med og få innsikt i hverandres prosjekter.

Klyngene er valgt ut fordi de har utviklingsambisjoner som de skal realisere ila 2021. N3C må søke videreføring som Arena PRO. De har formidlet at det er viktig å få flere av SMB-bedriftene engasjert i innovasjonsprosjekt. Algenettverk Nord AS vil søke opptak som Arena. De har signalisert at større FoU prosjekter med nasjonal eller internasjonal finansiering vil kunne bidra til nødvendig kunnskapsutvikling for næringsaktørene. For BGINN vil mobilisering av grønn næring i Nordland være prioritert. I tillegg til FoU-mobilisering vil nettverk mellom næringsaktører og tettere kobling til FoU aktørene være viktig. ACT er den største og klyngen med best utviklet samarbeid og fellesprosjekt. De har behov for videre modning av aktørene for utvikling av kultur for forskningsdrevet innovasjon.

Samarbeidsavtalen mellom innovasjon Norge, Siva, Forskningsrådet og fylkeskommunen gir rammer for samarbeid om regional mobilisering for innovasjon og forskning. Fylkeskommunen har nå ansvar både for Forregion og RFF og har deltatt aktivt i EU mobiliseringsnettverket Nordland2020. Fylkeskommunen vil, gjennom samfunnsutviklerrollen, jobbe for å sikre samarbeid mellom oppgaver, prosjekter og aktører for koordinering og effektiv bruk av utviklingsressurser og muligheter i samfunnet. MoNo skal koordineres med Klyngeforum Nord.

Samarbeid på tvers av klyngene og de etablerte næringssektorene er en viktig ambisjon for MoNo. Kunnskap, relasjoner kombinert med virkemidler kan gi nye utviklingsmuligheter og energi til ny næringsutvikling.

Kommunikasjon, formidling og målgrupper

MoNo skal nå ut til en prioritert målgruppe og disse vil vi ha direkte dialog med gjennom bedriftsnettverkens prosjektledelse og gjennom kompetansemeglerne. De tre formaliserte nettverkene har til sammen 147 medlemsbedrifter. For BGINN vil målgruppen i dette prosjektet avgrenset til være grønn sektor, landbruk og skogbruk, i Nordland. Meglers formidling, samt involverte nettverk og workshops vil være viktige for deling av informasjon og etablering av kontakt. Virkemidlene skal også offentliggjøres på fylkeskommunens nettsider og via søknadsportalen Regionalforvaltning.no.

Det er viktig å få frem resultater fra mobilisering gjennom formidling av gode historiene fra prosjekter, nye samarbeid, aktiviteter og resultater. Gode referanse-case er en god måte å formidle potensialet i virkemidlene. Her har MoNo og klyngene felles interesser og må samarbeide om formidling. Nettverkens egne nettsider, lokal presse, næringsorganisasjoner samt konferanser, workshops og seminarer og møter vil være relevante kanaler.

Organiseringen av prosjektet gjør det mulig å nå bredt ut med utviklingsmuligheter gjennom virkemidlene og legger til rette for bred formidling av aktiviteter og resultater.

Samfunnsmessig relevans

MoNo skal bidra til utvikling innenfor etablerte næringer, og til utvikling av nye verdikjeder og næringer som kan få stor betydning for sysselsetting og verdiskaping i regionen. MoNo skal bidra til utvikling av innovasjonssystemet for næringsklyngene gjennom økt kunnskap om forskningsbasert innovasjon, nettverk til FoU-miljø og utviklingsaktører, og erfaring fra samarbeid på tvers av etablerte sektorer. Den største

utfordringen for Nordland er knyttet til demografi, lavt utdanningsnivå og fraflytting. Utvikling av etablert næringsliv og nye attraktive arbeidsplasser er viktig for videre utvikling av regionen.

Utvikling av sterke innovasjonsmiljø er et prioritert tiltak i fylkets innovasjonsstrategi. Det er videre viktig at sterke miljøene også bidrar i regionale utviklingsprosesser slik at ressursene ta i bruk i samfunnet.

Miljøkonsekvenser, etikk, rekruttering av kvinner/kjønnsbalanse

Det skal rekrutteres fire kompetansemeglere til prosjektet. Relevant kompetanse og egnethet vil være viktigste kriterier. For prosjektet som helhet er det ønskelig med god kjønnsbalanse i «prosjektteamet». Det er tre kvinner og en mann som prosjektleder de fire klyngene. Prosjektleder for MoNo er kvinne. Der det er mulig å prioritere skal vi i MoNo ta valg for god kjønnsbalanse. I valg mellom ellers like gode søknader skal prosjekter som løfter frem kvinnelige gründere eller forskere prioriteres.

For alle næringsområdene er bærekraft en viktig drivkraft for klyngesamarbeidet, bedriftenes utviklings- og innovasjonsfokus. Konsekvenser for miljø, bærekraft og etikk vil i tillegg vurderes for hver enkelt prosjekt.

Gjennomføring (Implementation)

Strategisk forankring

Prosjektet er utviklet ut fra behov i næringslivet, strategiske prioriteringer hos regionale myndigheter, samt erfaringer fra MoFI og andre regionale utviklingsprosjekter. Nordland fylkeskommune har fokus på å utvikle innovasjonssystemet og tilrettelegge for mer forskningsbasert innovasjon, bl.a. gjennom mobiliseringsatsingen, kompetansemegling, klyngesatsing og ulike utviklingsprosjekter. Behov og ambisjoner er beskrevet i *FoU-strategi for Nordland 2013-2025*, og *Innovasjonsstrategi for Nordland 2014-2020*. Forskerne² har vist hvordan koblingen mellom mobiliseringsressursene i MoFI (og VRI før det), industriklyngen ACT og utviklingen av forskningsressurser gjennom Sintef Helgeland har ført til en økning i aktivitet, relasjoner og kontaktpunkter som dokumenterer utvikling av innovasjonssystemet for industrien og relatert leverandørindustri. FORREGION er viktig for Nordland og MoNo skal koordineres med RFF Nordland, BA-senter Nord og N2, Klyngeforum Nord og EU-mobiliseringsprosjektet Nordland 2020.

Ressurser, kompetanse, rolledeling og samarbeid

Nordland Fylkeskommune er prosjekteier og prosjektleder for MoNo.

Prosjektet har to søyler som skal bidra til utvikling og økt forskningsdrevet innovasjon i fire utvalgte næringsmiljø, og på tvers av dem.

Den ene søylen er mobilisering. Fylkeskommunen lyser ut fire KM-posisjoner for de fire klyngene. Meglerne som engasjeres må ha god kjennskap til den næringsklyngen vedkommende skal jobbe med, ha geografisk nærhet som gjør det mulig å være tett på næringen og ha god kjennskap til FoU-miljø. Tillit i det relevante næringsmiljøet vil være avgjørende. De øvrige virkemidlene – forprosjekt, mobilitet og nettverksmøte – kan utløses av meglere gjennom fylkeskommunens søknadsportal RF.no.

Den andre søylen er aktiviteter for kunnskapsoverføring, nettverk og mentor. Kunnskapsparken Helgeland (KpH) har bygd opp erfaring fra KM som virkemiddel gjennom VRI og FORREGION. I MoFI er KM videreutviklet til å påvirke bedriftenes kultur for forskning og sikre strategisk forankring av forskning. Denne

---

² Rapport under utarbeidelse. Finne, Håkon, Åge Mariussen og Jarle Løvland. *Evaluering av Nordlands innovasjonsstrategi for smart spesialisering 2014-2020*. Sintef Digital.

arbeidsmetoden og erfaringer fra KM generelt, skal gjøres tilgjengelig for meglere og klyngelederne i MoNo. KpH skal dele erfaringer og være tilgjengelig for til meglere gjennom en mentorrolle. Det er lagt opp til to fysiske samlinger, to digitale oppfølgingsmøter, i tillegg til at det er satt av tid til dialog. Gjennom møtene skal meglere og prosjektlederne bli kjent med hverandre og næringsmiljøene. Vedlagt intensjonsavtale spesifiserer prosjektet og KpH's rolle. Det skrives oppdragsavtale når søknaden er behandlet.

Alle meglere skal også gjennomføre kompetansetiltak som NFR tilrettelegger gjennom FORREGION. I tillegg til oppdatert kunnskap og innsikt i metoder, vil tilgang til det nasjonale nettverket av meglere være viktig.

Klyngen N3C er partner i Kapasitetsløftprosjektet BA senter Nord. Samarbeidet i MoNo legger til rette for nettverk og samarbeid mellom andre næringsmiljø og BA-sentret. Både Regionale forskningsfond (RFF) og FORREGION er organisert og ledet fra fylkeskommunen. Det legger til rette for koordinert administrasjon, informasjonsflyt og synergieffekter. Virkemidlene i RFF og FORREGION koordineres virkemidlene i MoNo kan også brukes mobiliserende for utlysninger i RFF der det er mulig. Både forprosjekt og mobilitet i MoNo kan være et mobiliserende for kvalifiseringsstøtte eller hovedprosjekt hos RFF.

Budsjett

Det søkes om 3, 5 millioner til gjennomføring av MoNo i 2021. Fylkeskommunen vil koordinere MoNo med andre pågående prosjekter og aktiviteter. Ressurser til dette er ikke tatt inn i budsjettet.

MoNo har forprosjekt, nettverksmøter og mobilitet som søkbare virkemidler. Mobilitet og forprosjekt er slått sammen i budsjettet for fleksibilitet i virkemidler som kan tildeles bedrifter. Vi har vi god erfaring med mobilitet som et alternativ til forprosjekt. Det er budsjettet med 4 KM posisjoner. Reisekostnader vil inngå i posten.

Det er satt av midler til et prosjekt for kunnskapsoverføring fra metodeutvikling KM 4.0 samt nettverk og mentor.

FK skal være prosjektansvarlig og prosjektleder. Prosjektledelse omfatter: Administrasjon, rapportering, dialog og samhandling med NFR, løpende oppfølging med KM og bedriftsnettverkene, søknadsbehandling og deltagelse i prosjektet KM 4.0.

Tabell2. Budsjett MoNo 2021

Hovedaktiviteter	Budsjett per år, i hele 1000
Forprosjekter i bedrift og mobilitet	1 000
Kompetansmegling	2 000
Nettverksmøter	100
Prosjektledelse Nfk	100
KM 4.0: Kunnskapsoverføring, nettverk og mentor	300
SUM	3 500

Risiko

MoNo har erfaren prosjektleder, arbeidsmetodikk og prosjektet er godt forankret i organisasjonen. Samarbeidet med KpH er utviklet over tid. Prosjektet er utviklet i samarbeid med klyngene og KpH.

Likevel er det risiko knyttet til prosjektet. KM må lyses ut på anbud. Det og kan forsinke oppstarten. Suksess avhenger av at meglere samarbeider godt med nettverkene, prosjektleder og bedriftene og leverer resultater. Meglerne må ha god opplæring i statsstøtteregulverket. Det er viktig at meglere ikke blir konsulenter. De skal heller ikke drive klyngeutvikling.